

Klasy wysokości dźwięków i heksachordy

Matematyka dla ciekawych świata XV

Daniel Laskowski

Instytut Muzykologii UW

26.03.2024

Przypomnienie

The image displays two musical staves in treble clef. The top staff contains a sequence of notes: E4, F#4, G4, A4, B4, C5, D5, E5, F#5, G5, A5. The bottom staff contains a sequence of notes: E4, D4, C4, B3, A3, G3, F3, E3, D3, C3, B2. Below the bottom staff, a row of yellow text labels is aligned with the notes: 0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, T, E.

Równoważność oktafowa

Dźwięki odległe o jedną oktafę lub więcej równych oktaf są w relacji równoważności.

Równoważność oktafowa

Dźwięki odległe o jedną oktawę lub więcej równych oktaf są w relacji równoważności.

Równoważność enharmoniczna

Dźwięki zależne enharmonicznie są równoważne.

Równoważność oktafowa

Dźwięki odległe o jedną oktafę lub więcej równych oktaw są w relacji równoważności.

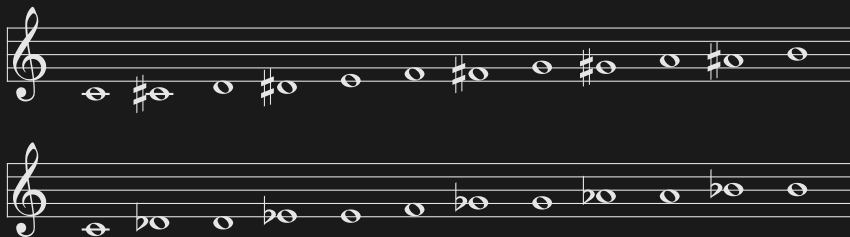
Równoważność enharmoniczna

Dźwięki zależne enharmonicznie są równoważne.

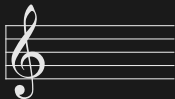
Wniosek

Równoważność oktafowa implikuje równoważność interwałową.

Klasyczna teoria w nowym języku

Klasyczna teoria w nowym języku

$$0 - 7 = 5$$

$$7 - 0 = 7$$

			interwał	
1	P1	0		
2 >	m2	1	1	
2	M2	2	2	
3 >	m3	3		
3	M3	4		
4	P4	5		
4 < / 5 >	A4/d5	6		
5	P5	5	7	
6 >	m6	4		
6	M6	3		
7	m7	2		
7 <	M7	1		
8	P8	0		

Zbiory klas wysokości dźwięku

Definicja

Zbiorem klas wysokości dźwięku, nazwiemy zbiór zawierający klasy wysokości dźwięków.

Zbiory klas wysokości dźwięku

Definicja

Zbiorem klas wysokości dźwięku, nazwiemy zbiór zawierający klasy wysokości dźwięków.

Przykład:

Zbiory klas wysokości dźwięku

Definicja

Zbiorem klas wysokości dźwięku, nazwiemy zbiór zawierający klasy wysokości dźwięków.

Przykład:

$\circ$ $\circ$ $\circ$
c, fis, a

Zbiory klas wysokości dźwięku

Definicja

Zbiorem klas wysokości dźwięku, nazwiemy zbiór zawierający klasy wysokości dźwięków.

Przykład:

c, fis, a   {0, 6, 9}

Zbiory klas wysokości dźwięku

Definicja

Zbiorem klas wysokości dźwięku, nazwiemy zbiór zawierający klasy wysokości dźwięków.

Przykład:

c, fis, a   {0, 6, 9}

Definicja

Dopełnieniem zbioru A nazywamy zbiór takich klas wysokości dźwięków, które do zbioru A nie należą. Takie dopełnienie oznaczamy $\bar{A}$.

Przykład:

Zbiory klas wysokości dźwięku

Definicja

Zbiorem klas wysokości dźwięku, nazwiemy zbiór zawierający klasy wysokości dźwięków.

Przykład:

c, fis, a $\{0, 6, 9\}$

Definicja

Dopełnieniem zbioru A nazywamy zbiór takich klas wysokości dźwięków, które do zbioru A nie należą. Takie dopełnienie oznaczamy $\overline{A}$.

Przykład:

$\overline{\{0, 6, 9\}}$

Zbiory klas wysokości dźwięku

Definicja

Zbiorem klas wysokości dźwięku, nazwiemy zbiór zawierający klasy wysokości dźwięków.

Przykład:

c, fis, a   {0, 6, 9}

Definicja

Dopełnieniem zbioru A nazywamy zbiór takich klas wysokości dźwięków, które do zbioru A nie należą. Takie dopełnienie oznaczamy $\overline{A}$.

Przykład:

$\overline{\{0, 6, 9\}}$ {1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, T, E}

Forma normalna

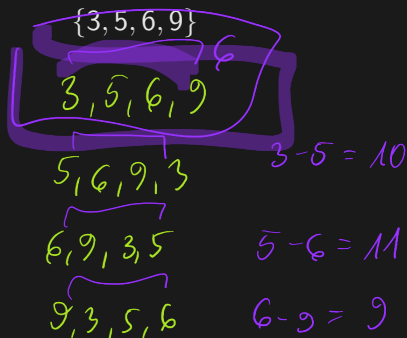
$$T_{11}(\{2,4,5\}) = \{1,3,4\}$$

$$T_9(\{2,4,5\}) = \{E,1,2\}$$

Definicja

Formą normalną nazwiemy zapis zbioru klas wysokości dźwięku we wznoszącym porządku interwałowym i najbardziej skondensowanym pod względem interwałowym.

[3,5,6,9]

Przykłady

[7, 8, T, 1, 4]

{1, 4, 7, 8, T}

~~1, 4, 7, 8, T~~ 8-1=7

~~4, 7, 8, T, 1~~ 1-4=9 10-4=6 8-4=4

~~7, 8, T, 1, 4~~ 4-7=9 1-7=6 T-7=3

~~8, T, 1, 4, 7~~ 7-8=11

~~T, 1, 4, 7, 8~~ 8-10=10

$[0, 4, 8]$

$\{0, 4, 8\}$

$0, 4, 8$

$$8 - 0 = 8$$

$$4 - 0 = 4$$

$4, 8, 0$

$$0 - 4 = 8$$

$$8 - 4 = 4$$

$8, 0, 4$

$$4 - 8 = 8$$

$$0 - 8 = 4$$

Definicja

Zawartością interwałową nazywamy kolekcję wszystkich interwałów, zawartych w zbiorze klas wysokości A , policzonych z krotnościami.

Definicja

Zawartością interwałową nazywamy kolekcję wszystkich interwałów, zawartych w zbiorze klas wysokości A , policzonych z krotnościami.

Przykład:

Zawartość interwałowa

Definicja

Zawartością interwałową nazywamy kolekcję wszystkich interwałów, zawartych w zbiorze klas wysokości A , policzonych z krotnościami.

Przykład:

$\{0, 4, 7\}$

$\langle 0, 0, 4, 4, 4, 0 \rangle$

A musical staff with a treble clef showing three notes: C4, E4, and G4. Handwritten calculations in yellow and purple ink are present:

- $0-7=5$
- $7-0=\bar{7}$
- $7-4=3$
- $4-7=\bar{9}$
- $0-4=8$
- $4-0=4$

Jeszcze jeden przykład

A musical staff in treble clef showing a sequence of notes: G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4. The notes are annotated with handwritten numbers and arcs. Above the staff, a purple arc connects G4 and B4, with the number '6' written above it. A yellow arc connects A4 and C5, with the number '4' written above it. Below the staff, a purple arc connects G4 and A4, with the number '2' written below it. A yellow arc connects B4 and C5, with the number '3' written below it. A purple arc connects A4 and B4, with the number '3' written below it. A yellow arc connects B4 and C5, with the number '4' written below it. A purple arc connects C5 and B4, with the number '4' written below it. A yellow arc connects B4 and A4, with the number '2' written below it. A purple arc connects A4 and G4, with the number '3' written below it. A yellow arc connects G4 and A4, with the number '5' written below it. Above the staff, the set $\{0, 2, 5, 6, 8, T\}$ is written. Below the staff, the set $\langle 1, 4, 2, 4, 2, 3 \rangle$ is written.

$\{1, 3, 4, 7, 9, E\}$

Jeszcze jeden przykład

{0, 2, 5, 6, 8, T}

⟨1, 4, 2, 4, 2, 3⟩

{1, 3, 4, 7, 9, E}

⟨1, 4, 2, 4, 2, 3⟩

Twierdzenie o heksachordzie

Twierdzenie (M. Babbitt)

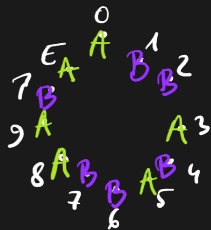
Niech H będzie heksachordem, a $\overline{H}$ jego dopełnieniem. Wówczas $\mathcal{I}_H = \mathcal{I}_{\overline{H}}$.

Dowód

$H = A$

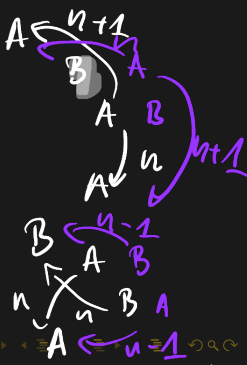
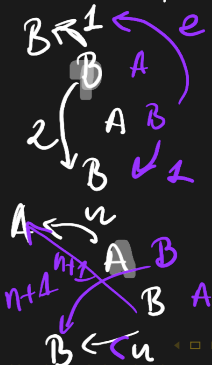
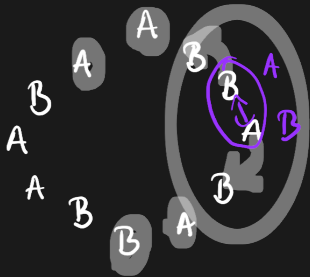
$\bar{H} = B$

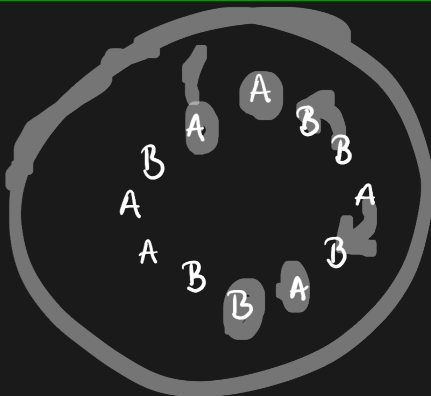
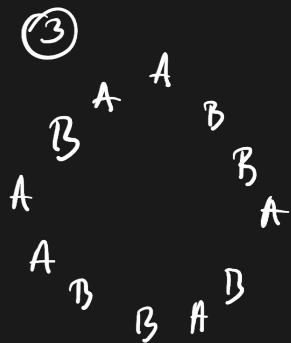
① $\{0, 1, 2, 3, 4, 5\} \rightarrow$ dla niego działa

② Zamiana elementów nie wpływa na prawdziwość.

Załóżmy, że dla pewnego A działa

Dowód

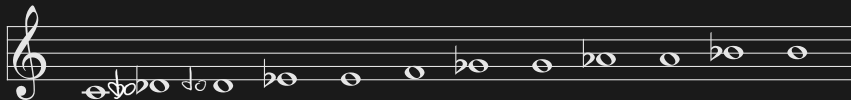

Co dalej?

$\nabla + \frac{1}{4} \text{ tonu}$

$\sharp + \frac{3}{4} \text{ tonu}$

$\nabla \nabla$

$\flat - \frac{1}{4} \text{ tonu}$

$\downarrow - \frac{3}{4} \text{ tonu}$